

การพัฒนาคู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผัก
เพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเอง
The Development of Simplified Farmer's Handbook for
Income Evaluation of Vegetable Farm

ศรีสุดา งวงช้าง (Srisuda Nguangchang)*
สุพัตรา ชาติปัญญาชัย (Supatra Chadbunchachai)**

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาคู่มือประเมินรายได้ด้วยตนเอง สำหรับเกษตรกรระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า โดยคัดเลือก ต้นแบบ 4 แบบ ได้แก่ สมุดบันทึกรายรับ-รายจ่ายครัวเรือนของสำนักงานกองทุน สันับสนุนการวิจัย (สกว.) และกระทรวงมหาดไทย (พ.ศ. 2554) สมุดต้นทุน ประกอบอาชีพของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (พ.ศ. 2554) สมุดจดบัญชีรายได้ ค่าใช้ในการการลงทุนประกอบอาชีพเกษตรกรรม ของอารีวรรณ ดันติเศรษฐ (พ.ศ. 2551) และแบบสัมภาษณ์เกษตรกรปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ ของ เพ็ญศรี เจริญวานิชและคณะ (พ.ศ. 2550) ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกพืชมา ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน 6 ท่าน ให้ข้อคิดเห็น นำมาปรับปรุงแก้ไขแล้ว จึงนำมาทดลองใช้ในกลุ่มศึกษานำร่อง จำนวน 7 คน จะได้คู่มือฉบับร่าง ซึ่งการออกแบบฟอร์มเน้นที่ชนิดผักที่ปลูกและรอบการผลิตเป็นสำคัญ ประกอบด้วย ปฏิทินการปลูกผัก รายจ่ายทางการเกษตร รายรับทางการเกษตร รายได้สุทธิทางการเกษตร และรายได้สุทธिरายปี แล้วจึงนำมาทดลองใช้ใน เกษตรกรระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าจำนวน 60 โดยใช้วิธี เลือกลักษณะตัวอย่างแบบเจาะจง ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกันยายน

* นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2556 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2557 โดยเกณฑ์การยอมรับคู่มือประเมินรายได้ด้วยตนเองสำหรับเกษตรกรระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ต้องทำแบบทดสอบได้ถูกต้องไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70 ของแต่ละบุคคล โดยคะแนนที่ได้ไม่น้อยกว่า 21 คะแนน และไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน จากการทดลองจึงสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างได้ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และเมื่อนำไปทดลองใช้ในเกษตรกรที่จบระดับประถมศึกษา พบว่า เกษตรกรที่ผ่านเกณฑ์ได้ถูกต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของแต่ละบุคคลมีน้อยกว่าร้อยละ 80 ของเกษตรกรที่จบระดับประถมศึกษาจำนวน 60 คน และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนของกลุ่มตัวอย่างและเกษตรกรที่จบระดับประถมศึกษา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($P < 0.05$) ดังนั้น คู่มือนี้จึงมีความเหมาะสมสำหรับเกษตรกรที่จบระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่ามากกว่าเกษตรกรที่จบระดับประถมศึกษา

คำสำคัญ: คู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกร, ปลูกผัก

ABSTRACT

The objective of this article were to develop Income Evaluation Handbook for Farmer with secondary school education level. There were four samples of handbooks; Household account book of Ministry of Interior and The Thailand Research Fund (TRF) (2011), Costs occupations Book of Department of Cooperative Auditing (2011), Accounting income for investment in agriculture Book of Areewan Tantiseth (2008) and Interview farmers grow Pesticide safe vegetable of Pensri Jaroenwanit et.al.(2007). The draft hand book was improved from 6 researchers and experts' commented, designed to focus on the kinds of vegetables farm and the production cycle and used on pilot study group of 7 farmers. The Handbook content included Gardening Calendar, Expenditure Agriculture, income Agriculture, Net income Agriculture and Annual net income Agriculture.

After that the hand book was used with the sample group of 60 farmers with secondary school education level, was selected by purposive sampling. The study period was between September 2013 to February 2014. The acceptance criteria for the Handbook was the test which required at least 70 percent of the individual or scores at least 21 points and not less than 80 percent of sampling. From the study, it was concluded that the sample group passed the set criteria. The study used Farmer's Handbook with 60 primary school education level farmers, the statistical score tests showed a significant difference ($P < 0.05$) between secondary school education level farmer's and primary school education level farmer's. Therefore, Farmer's Handbook could be more suitable for secondary school education level farmers than Primary school education level farmers.

Keywords: Simplified Farmer's Handbook, Vegetable Farm

บทนำ

เกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาไม่เกินภาคบังคับหรือระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 91.75 และมีเกษตรกรที่จบสูงกว่าภาคบังคับหรือระดับประถมศึกษา เพียงร้อยละ 8.25 (สำนักงานวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2555) ซึ่งปัจจัยด้านระดับการศึกษามีผลทำให้เกษตรกรไม่นิยมอ่านและเขียนหนังสือ ดังนั้น ในการจัดบันทึกรายรับ-รายจ่ายทางการเกษตร เกษตรกรจึงไม่ได้ให้ความสำคัญในการจัดบันทึกรายรับและรายจ่ายทางการเกษตร เนื่องจากไม่เป็นที่คุ้นเคย จึงทำให้มีหน่วยงานหรือโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ทำการพัฒนาเครื่องมือ เพื่อทำให้เกษตรกรเกิดความตระหนักและประโยชน์ที่ได้รับจากการบันทึก รายรับ รายจ่ายและหนี้สินของตน (สมัย เจริญหอม, 2554: กรมตรวจบัญชีและสหกรณ์, 2554) ดังนั้น เนื่องจากเกษตรกรที่จบระดับประถมศึกษาไม่นิยมอ่านและเขียนหนังสือ และเกษตรกรมีแนวโน้มที่จะมีระดับการศึกษาที่สูงถึงระดับมัธยมศึกษาจึงสนใจทำการศึกษาโดยเน้นเกษตรกรปลูกผักที่จบใน

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าเป็นหลัก โดยคัดเลือกแบบฟอร์มต้นแบบที่มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันในรายละเอียดของผู้ออกแบบและคิดค้น ซึ่งผู้วิจัยได้ทบทวนแบบฟอร์มทั้ง 4 แบบ ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกพืช ดังนี้

แบบฟอร์มที่ 1 สมุดบันทึกรายรับ-รายจ่ายครัวเรือน ออกแบบโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และกระทรวงมหาดไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้จดบันทึกรายรับ-รายจ่าย เงินออมและหลักประกันหนี้สินที่เป็นเงินสดของสมาชิกทุกคนในครัวเรือน ระยะเวลาการใช้แบบฟอร์มในปี 2554-2555 (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและกระทรวงมหาดไทย, 2554)

แบบฟอร์มที่ 2 สมุดต้นทุนประกอบอาชีพ ออกแบบโดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรรู้จักศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนอาชีพ การขายผลผลิตทางการเกษตรในแต่ละอาชีพ ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพและใช้ข้อมูลต้นทุนอาชีพมาวางแผนการผลิต ลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มรายได้ของตนเอง ระยะเวลาการใช้แบบฟอร์มในปี 2554-2559 (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2554)

แบบฟอร์มที่ 3 หลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพสำหรับเกษตรกรในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ออกแบบโดย อารีวรรณ ตันติเศรฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรสามารถคิดต้นทุนจากการประกอบการผลิตสินค้าเกษตรกรรมและเพื่อให้เกษตรกรสามารถคิดกำไร ขาดทุน จากการขายสินค้าทางการเกษตรกรรมได้ ระยะเวลาการใช้แบบฟอร์มในปี 2551 (อารีวรรณ ตันติเศรฐ, 2551)

และแบบฟอร์มที่ 4 แบบสัมภาษณ์เกษตรกรปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ ของ เพ็ญศรี เจริญวานิชและคณะ สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนเสริมสร้างสุขภาพและโครงการผักปลอดภัยจากสารพิษจังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลต้นทุนการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษในช่วงฤดูฝนและฤดูหนาว ซึ่งครอบคลุมทั้งต้นทุนของปัจจัยการผลิต ต้นทุนเกี่ยวกับคนและต้นทุนสิ่งสนับสนุนและเพื่อรวบรวมข้อมูลค่าใช้จ่ายและระยะเวลาของกิจกรรมในระบบโลจิสติกส์ผักปลอดภัยจากสารพิษ ในช่วงฤดูฝนและฤดูหนาวจากแหล่งผลิตจนถึงลูกค้าปลายทาง อันได้แก่ การเก็บเกี่ยว การล้าง/ตัดแต่งและ

บรรจุ การขนส่ง และอื่นๆ ระยะการใช้แบบฟอร์มในปี 2550 (เพ็ญศรี เจริญวานิช และคณะ, 2550)

จะเห็นได้ว่าแบบบันทึกรายรับ-รายจ่ายดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน อีกทั้งไม่ได้ออกแบบบนพื้นฐานความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรที่จะสามารถบันทึกรายรับ-รายจ่ายทางการเกษตรได้ด้วยตนเอง หากเกษตรกรมีความเข้าใจและทำการบันทึกได้ จะนำไปสู่การใช้ข้อมูลให้เกิดประโยชน์สำหรับตนเอง นอกจากนี้แบบฟอร์มทั้ง 4 แบบ ยังเป็นลักษณะจำเพาะด้านที่ลงรายละเอียดด้านการคำนวณ ดังเช่น แบบฟอร์มที่ 1 และแบบฟอร์มที่ 4 โดยเป็นการบันทึกอย่างคร่าวๆ แต่ยังขาดแบบบันทึกการปลูกพืชเพื่อจำหน่ายที่สอดคล้องกับหลักการค้าขายโดยทั่วไป ซึ่งเกษตรกรสามารถทำความเข้าใจและประเมินผลตอบแทนได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังพบว่า การตั้งราคาจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร มักไม่ค่อยได้คำนึงถึงค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภายในพื้นที่ (ชลากร วรณเกษม, 2546) โดยแบบบันทึกที่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายต่างๆ จะทำให้เกิดความเข้าใจในต้นทุนทางการเกษตรและนำไปสู่การกำหนดราคาจำหน่ายผลผลิตที่เป็นจริงและเป็นธรรมมากขึ้น

นอกจากนี้ การบันทึกการปฏิบัติงานที่มาจากค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงจะสามารถนำไปสู่การวิเคราะห์และตัดทอนค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออกได้ในอนาคต แบบบันทึกเป็นส่วนที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความเหมาะสม ปฏิบัติได้และเป็นที่เข้าใจของผู้บันทึก

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาคู่มือประเมินรายได้ด้วยตนเอง สำหรับเกษตรกรระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อพัฒนาคู่มือให้เหมาะสมกับเกษตรกรที่จบระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า โดยมีเกณฑ์ความเข้าใจไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 ของกลุ่มที่ผ่านการทดลองด้วยค่าคะแนนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70 ของแต่ละบุคคล

2. เพื่อทราบผลการเปรียบเทียบในการทำแบบประเมินระหว่างเกษตรกรที่จบระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าและเกษตรกรที่จบระดับประถมศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การพัฒนาคู่มือประเมินรายได้ด้วยตนเองสำหรับเกษตรกรที่จบระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) ซึ่งขั้นตอนการพัฒนาคู่มือสามารถแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การสร้าง และพัฒนาคู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมิณรายได้ด้วยตนเอง

การดำเนินงานแบ่งได้เป็น 2 กระบวนการ คือ การสร้างเครื่องมือ และการตรวจสอบ

1.1 การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบฟอร์มประเมินรายรับ-รายจ่ายเกี่ยวกับพืชทั้ง 4 แบบ ได้แก่ 1) สมุดบันทึกรายรับ-รายจ่ายครัวเรือน ออกแบบโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และกระทรวงมหาดไทย 2) สมุดต้นทุนประกอบอาชีพของกรมตรวจบัญชีและสหกรณ์ 3) สมุดจดบัญชีรายได้อำเภอใช้ในการการกองทุนประกอบอาชีพเกษตรกรของอารีวรรณ ดันติเศรษฐและ 4) แบบสัมภาษณ์เกษตรกรปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเพ็ญศรี เจริญวานิชและคณะ นำมาพิจารณาข้อดีข้อเสียสำหรับใช้ในการสร้างคู่มือ ซึ่งจะได้คู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมิณรายได้ด้วยตนเอง ใช้เป็นคู่มือร่างครั้งที่ 1

1.2 การตรวจสอบเครื่องมือ

ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตรหรือบัญชี ที่มีประสบการณ์ในด้านเกษตรหรือบัญชีไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 6 ท่าน ให้ความคิดเห็นด้านเนื้อหา พิจารณาด้านองค์ประกอบและความเหมาะสมของคู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมิณรายได้ด้วยตนเอง ใช้เป็นคู่มือร่างครั้งที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 ทดสอบการใช้คู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเอง (ร่างครั้งที่ 2) ในกลุ่มศึกษานำร่อง (Pilot study)

การดำเนินงานแบ่งได้เป็น 2 กระบวนการ คือ ทดสอบคู่มือกับกลุ่มศึกษานำร่อง และปรับปรุงคู่มือ

2.1 ทดสอบคู่มือโดยนำคู่มือร่างครั้งที่ 2 ไปใช้เก็บข้อมูลจริงในกลุ่มศึกษานำร่อง (Pilot study) ซึ่งเป็นกลุ่มใหม่ ที่คุณสมบัติเหมือนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 7 คน (เกษตรกรผู้ปลูกผัก ตำบลโคกสำราญ อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น) และให้เกษตรกรกลุ่มศึกษานำร่อง ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับคู่มือร่างครั้งที่ 2 ประกอบข้อมูลพร้อมกัน

2.2 ปรับปรุงคู่มือ ร่างครั้งที่ 2 ตามข้อเสนอแนะของกลุ่มศึกษานำร่อง (Pilot study) และนำข้อมูลจริงมาปรับเปลี่ยนเนื้อหา สมมติชื่อและช่วงเวลาใหม่ มาประกอบการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมและแบบฟอร์มที่แก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตรหรือด้านบัญชี จะได้แบบทดสอบของคู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเอง ใช้เป็นคู่มือร่างครั้งที่ 3

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้คู่มือร่างครั้งที่ 3 กับเกษตรกรปลูกผักเพื่อจำหน่ายที่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า

กลุ่มเกษตรกรที่ทดลองเป็นเกษตรกรปลูกผักเพื่อจำหน่าย ที่เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 60 คน จากจังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดสกลนคร และจังหวัดขอนแก่น จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าเป็นหลัก ที่ได้สิทธิ์หรือเป็นเจ้าของพื้นที่ มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 2 ปี ไม่มีปัญหาด้านการมองเห็น และยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

การดำเนินงานแบ่งได้เป็น 2 กระบวนการ คือ เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 นำคู่มือร่างครั้งที่ 3 ที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตรหรือด้านบัญชี ไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยผลการใช้คู่มือกับกลุ่มตัวอย่างจะต้องผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

และมีค่าคะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของแต่ละบุคคล และเกษตรกรให้ข้อคิดเห็นประกอบข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุง

3.2 นำผลการเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อการวิเคราะห์ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ความถี่ (Frequency) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับส่วนของข้อมูลความคิดเห็นใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาและบรรยายสรุป

ส่วนการวิจัยเพิ่มเติม

นำคู่มือร่างที่ 3 ไปทดลองใช้เก็บข้อมูลกับเกษตรกรปลูกผักเพื่อจำหน่ายที่จบในระดับประถมศึกษาที่ได้สิทธิ์หรือเป็นเจ้าของพื้นที่เป็นหลัก มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 2 ปี ไม่มีปัญหาด้านการมองเห็น และยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัยโดยใช้เลือกแบบเจาะจง จากจังหวัดสกลนครและจังหวัดขอนแก่น จำนวน 60 คน จากนั้นนำคะแนนที่ได้ มาใช้ในการวิเคราะห์ความเหมาะสม (T-test) โดยเปรียบเทียบระหว่างเกษตรกรที่จบในระดับประถมศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง ที่ประชากร 2 กลุ่มเป็นอิสระต่อกัน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบ

นำคู่มือร่างที่ 3 ที่ผ่านมาการปรับปรุงและผ่านการพิจารณาด้านเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตรหรือด้านบัญชี พัฒนาได้คู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเอง ใช้เป็นคู่มือฉบับร่าง นำมาให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อจำนวน 1 คน ให้ข้อคิดเห็นด้านรูปแบบของคู่มือฉบับร่าง

ผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและพัฒนาคู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเอง (ร่างครั้งที่ 1)

การสร้างและพัฒนาคู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเอง (ร่างครั้งที่ 1) ผู้วิจัยได้นำแบบฟอร์มทั้ง 4 แบบ ที่เกี่ยวข้องกับ การปลูกพืชมาพิจารณาจุดเด่นของแต่ละแบบฟอร์ม เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบฟอร์มของคู่มือประเมินรายได้ด้วยตนเองที่เหมาะสมและสอดคล้องกับ

การนำไปใช้งาน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์จุดเด่นของแบบฟอร์มทั้ง 4 แบบ จะได้คู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเอง (ร่างครั้งที่ 1) ดังตารางที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย แบบฟอร์มทั้งหมด 5 แบบ และให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาเป็นผู้พิจารณาความเหมาะสมและขอבקพร่องมาใช้ในการปรับปรุงคู่มือ

ผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตรและบัญชีจำนวน 6 ท่าน มีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบต่างๆ ของคู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเอง (ร่างครั้งที่ 1) มีความเห็นในด้านแบบฟอร์มรายรับ-รายจ่ายทางการเกษตรว่าควรมีการปรับปรุงเนื้อหา เพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการกรอกข้อมูลของเกษตรกรด้วยตนเอง ดังตารางที่ 2 ผู้วิจัยจึงได้ทำการปรับปรุงแบบฟอร์มจากข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและทบทวนจุดเด่นของแบบฟอร์มที่ 4 แบบใหม่ ซึ่งการออกแบบฟอร์มเน้นที่ชนิดผักที่ปลูกและรอบการผลิตเป็นสำคัญจากการประมวลผลจะได้ คู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเองตอนต้น (ร่างครั้งที่ 2) ซึ่งประกอบด้วย 5 แบบฟอร์ม ได้แก่

1. แบบฟอร์มที่ 1 ปฏิทินการปลูกผัก
2. แบบฟอร์มที่ 2 รายจ่ายแยกตามชนิดผักที่ปลูกแต่ละรอบการผลิต
3. แบบฟอร์มที่ 3 รายรับแยกตามชนิดผักที่ปลูกแต่ละรอบการผลิต
4. แบบฟอร์มที่ 4 รายได้สุทธิแยกตามชนิดผักที่ปลูกแต่ละรอบ

การผลิต

5. แบบฟอร์มที่ 5 รายได้สุทธิการปลูกผักรายปี

ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบตัวหนังสือให้มีขนาดใหญ่ เพื่อให้สามารถกรอกข้อมูลและมีขนาดตัวอักษรที่เพียงพอต่อการมองเห็น โดยมีขนาดตัวหนังสือที่ใช้ดังนี้

1. ชื่อแบบฟอร์ม ใช้ Angsana New ขนาด 24
2. ข้อความในตาราง ใช้ Angsana New ขนาด 20
3. ข้อความท้ายตาราง ใช้ Angsana New ขนาด 16
4. ตัวหนังสืออธิบาย และการกรอกข้อมูลทั่วไปใช้ Angsana New

ขนาด 18

ขั้นตอนที่ 2 ทดสอบการใช้คู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเอง (ร่างครั้งที่ 2) ในกลุ่มศึกษานำร่อง

เป็นการทดสอบคู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผัก เพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเอง (ร่างครั้งที่ 2) จากการทดลองใช้จริงของเกษตรกรกลุ่มการศึกษานำร่อง ที่มีคุณสมบัติเหมือนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องและนำไปสู่การปรับปรุงคู่มือที่มีคุณภาพ พบว่า ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรกลุ่มศึกษานำร่อง มีเพศชาย ร้อยละ 42.9 และเพศหญิง ร้อยละ 57.1 ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 37-59 ปี ร้อยละ 100.0 และมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 46.7 ปี

แบบฟอร์มที่ 1 ปฏิทินการปลูกผักมีข้อคิดเห็นให้แก้ไข คือ การเปลี่ยนสัญลักษณ์การลงข้อมูล ร้อยละ 57.1 และขยายช่องการกรอกข้อมูล ร้อยละ 100.0

แบบฟอร์มที่ 2-5 ไม่มีอะไรต้องแก้ไข เนื่องจากตัวหนังสือและขนาดช่องรายการมีความเหมาะสมแล้วในการกรอกข้อมูลและกลุ่มศึกษานำร่องเสนอแนะให้มีโจทย์ในลงบันทึกข้อมูลเป็นไปได้อีกและควรมีโจทย์ที่เกี่ยวกับค่าแรงงาน ร้อยละ 57.1 ดังตารางที่ 3 เนื่องจากเกษตรกรไม่สามารถจำข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตผักของตนเอง ทำให้การลงบันทึกข้อมูลเป็นไปได้อีกและควรมีโจทย์ที่เกี่ยวกับค่าแรงงาน ร้อยละ 71.4 จึงได้ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบฟอร์ม ตามความคิดเห็นของกลุ่มศึกษานำร่อง และได้้นำข้อมูลที่ได้จากการกรอกข้อมูลมาปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้เหมาะสม และทบทวนเอกสารเรื่องขั้นตอนการปลูกผักเพื่อจำหน่าย สามารถมองเห็นภาพของค่าใช้จ่ายของแต่ละขั้นตอน เพื่อนำไปใช้เป็นโจทย์ในแบบทดสอบผนวกกับคู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเอง (ร่างครั้งที่ 3) แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแบ่งโจทย์รายจ่าย-รายรับทางการเกษตรออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ปฏิทินการปลูกผัก รายจ่ายทางการเกษตร รายรับทางการเกษตร รายได้สุทธิทางการเกษตร รายได้สุทธิต่อปี และ แรงงานทางการเกษตร โดยเป็นการอ่านแล้วตอบคำถามลงในแบบฟอร์ม

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้ในเกษตรกรกลุ่มมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า

การทดลองใช้แบบทดสอบของคู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเอง (ร่างครั้งที่ 3) นำไปทดลองในกลุ่มที่ใหญ่ขึ้น

เพื่อหาความเหมาะสมและข้อบกพร่องของคู่มือนำไปแก้ไขและปรับปรุง พบว่า ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่ทดลองใช้แบบทดสอบ เป็นเพศชาย ร้อยละ 18.3 และ เพศหญิง ร้อยละ 81.7 ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 37-58 ปี ร้อยละ 63.3 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 16 -36 ปี ร้อยละ 28.3 และมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 43.3 ปี พบว่า แบบทดสอบของคู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเอง (ร่างครั้งที่ 3) มีจำนวนเต็ม 29 คะแนน จากการทดลองใช้แบบทดสอบของคู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเอง (ร่างครั้งที่ 3) พบว่า มีค่าคะแนนมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 70 (ถูกมากกว่าหรือเท่ากับ 21 ข้อ ขึ้นไป) จำนวน 51 คน ร้อยละ 85.00 และมีค่าคะแนนน้อยกว่าร้อยละ 70 จำนวน 9 คน ร้อยละ 15.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์มากกว่าร้อยละ 80 ดังตารางที่ 4 ดังนั้น คู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเองนี้ จึงมีความเหมาะสมสำหรับเกษตรกรระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า

กลุ่มตัวอย่างมีประเด็นการปรับปรุงมากที่สุด คือ แบบฟอร์มที่ 2 รายละเอียดแยกตามชนิดพืชที่ปลูกแต่ละรอบการผลิต ร้อยละ 23.3 รองลงมา คือ แบบฟอร์มที่ 3 รายรับแยกตามชนิดพืชที่ปลูกแต่ละรอบการผลิต ร้อยละ 15.0 แบบฟอร์มที่ 4 รายได้สุทธิแยกตามชนิดพืชที่ปลูกแต่ละรอบการผลิต ร้อยละ 6.7 และแบบฟอร์มที่ 5 รายได้สุทธิรายปี ร้อยละ 3.3 โดยแบบฟอร์มที่ 1 ปฏิทินการปลูกผัก ไม่มีข้อคิดเห็นใดๆ ในการปรับปรุง จากข้อคิดเห็นทั้งหมด 29 คน ร้อยละ 48.3 ดังตารางที่ 5 ซึ่งข้อเสนอแนะในการปรับปรุงคู่มือให้เหมาะสม สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. แบบฟอร์มที่ 2 ความชัดเจนของการใช้คำว่า “สิ้นสุด” ซึ่งเกษตรกรต้องการขยายความหมายของคำนี้ ส่วนช่องรายการ “จำนวนที่ซื้อ” ที่ไม่สามารถบันทึกการขายทางเกษตรได้ครอบคลุม จำเป็นต้องเปลี่ยนชื่อช่องรายการเป็น “จำนวน/หน่วย” และหมายเหตุพร้อมยกตัวอย่างให้ชัดเจน

2. แบบฟอร์มที่ 3 การใส่หมายเหตุพร้อมยกตัวอย่างและในช่องรายการ “ปริมาณขาย” และ “ราคาต่อหน่วย” เพื่อให้เกิดความชัดเจนมากขึ้นและใส่หน่วย “บาท” ในช่องรวมเงิน

3. แบบฟอร์มที่ 4 ควรใส่หมายเหตุของการคำนวณหารายได้สุทธิสำหรับเกษตรกรที่อาจจำไม่ได้หรือสับสนให้เกิดความชัดเจน

4. แบบฟอร์มที่ 5 ที่ต้องการใส่หน่วย “บาท” ในช่องรวมเงิน

จากข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการปรับปรุงคู่มือให้เหมาะสมคือ แบบฟอร์มที่ 2 ในส่วนช่องรายการ “จำนวนที่ซื้อ” ที่ไม่สามารถบันทึกการขายทางการเกษตรได้ครอบคลุมจำเป็นต้องเปลี่ยนชื่อช่องรายการเป็น “จำนวน/หน่วย” และแบบฟอร์มที่ 4 ใส่หน่วยบาทช่องรายการ “จำนวนเงิน”

ดังนั้น ผู้วิจัยจำเป็นต้องปรับปรุงคู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเองให้มีความเหมาะสม เข้าใจง่าย และมีความชัดเจนเพื่อเกษตรกรที่ใช้บันทึกการขายรับ-รายจ่ายจากการปลูกผัก

ผลการวิจัยเพิ่มเติม

จากการทดลองใช้แบบทดสอบคู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักที่จบระดับประถมศึกษา เพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเอง (ร่างครั้งที่ 3) พบว่าเกษตรกรที่จบระดับประถมศึกษาผ่านเกณฑ์มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 70 ของแต่ละบุคคล ร้อยละ 58.3 ซึ่งน้อยกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 80 ดังนั้น คู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผัก เพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเองจึงไม่เหมาะสมกับเกษตรกรที่จบระดับประถมศึกษา ดังตารางที่ 7 เมื่อเปรียบเทียบระดับคะแนนระหว่าง 2 กลุ่ม คือ เกษตรกรที่จบระดับประถมศึกษา กับเกษตรกรระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ซึ่งทดสอบคะแนน โดยใช้สถิติ T-Test ที่ประชากร 2 กลุ่มเป็นอิสระต่อกัน พบว่า นัยสำคัญที่คำนวณได้เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า $\alpha = 0.05$ จึงสรุปผลได้ว่า เกษตรกรที่จบระดับประถมศึกษา กับเกษตรกรที่จบระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่ามีคะแนนที่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 8

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลและปรับปรุง

หลังจากการปรับปรุงคู่มือที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญด้านบัญชีหรือด้านเกษตร ในการตรวจสอบด้านเนื้อหาแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อจำนวน 1 ท่าน ให้ความคิดเห็นต่อรูปแบบของคู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเอง (ฉบับร่าง) ดังตารางที่ 6 จะเห็นได้ว่าความคิดเห็น

ของผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อมีประเด็นที่ควรแก้ไข 4 ข้อ คือ การเน้น รูปร่างตัวอักษร การใช้สีและการใช้ภาพประกอบ นำมาใช้ในการปรับปรุงรูปแบบคู่มือที่มีความชัดเจน การเน้นส่วนสำคัญและภาพประกอบให้น่าสนใจ จะได้คู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเอง

สรุปผลการศึกษา

1. การพัฒนาคู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเอง สำหรับเกษตรกรที่จบระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ได้พัฒนาคู่มือจากการศึกษาแบบฟอร์มที่เกี่ยวข้องกับการปลูกพืช ทั้ง 4 แบบ คือ

แบบฟอร์มที่ 1 สมุดบันทึกรายรับ-รายจ่ายครัวเรือน ออกแบบโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และกระทรวงมหาดไทย

แบบฟอร์มที่ 2 สมุดต้นทุนประกอบอาชีพ ออกแบบโดย กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

แบบฟอร์มที่ 3 หลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพฟาร์ม สำหรับเกษตรกรในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอนมสามัคคี จังหวัดฉะเชิงเทรา ออกแบบโดย อารีวรรณ ตันติเศรษฐ์

แบบฟอร์มที่ 4 แบบสัมภาษณ์เกษตรกรปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ ออกแบบโดย เพ็ญศรี เจริญวานิชและคณะ และได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญด้านบัญชีหรือด้านเกษตรได้ คู่มือร่างที่ 1

2. คู่มือร่างที่ 1 ทดสอบกับกลุ่มศึกษานำร่อง ทำการปรับปรุงและพัฒนาผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญด้านบัญชีหรือด้านเกษตรได้เป็น คู่มือร่างที่ 2

3. คู่มือร่างที่ 2 ทำการปรับปรุงและพัฒนาผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญด้านบัญชีหรือด้านเกษตรได้เป็น คู่มือร่างที่ 3

4. คู่มือร่างที่ 3 ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และเกษตรกรปลูกผักที่จบระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่าและวิเคราะห์ข้อมูลได้คู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเองที่มีความเหมาะสมสำหรับเกษตรกรที่จบระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า และไม่เหมาะสมกับการ

ใช้งานกับเกษตรกรปลูกผักที่จบระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่า เมื่อทำการปรับปรุงและพัฒนาคู่มือร่างที่ 3 ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญด้านบัญชีหรือด้านเกษตร และผ่านการตรวจสอบด้านเนื้อหาและรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ ได้คู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมิณรายได้ด้วยตนเอง เป็นคู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมิณรายได้ด้วยตนเองฉบับร่าง

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมิณรายได้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิธีวิจัยและพัฒนา ในการปรับปรุงคู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมิณรายได้ด้วยตนเอง ให้มีความเหมาะสมกับการนำแบบฟอร์มไปใช้ประโยชน์ โดยการนำแบบฟอร์มประเมิณรายรับ-รายจ่ายทางการเกษตรต้นแบบทั้ง 4 แบบ โดยผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ข้อดี-ข้อเสียและออกแบบแบบฟอร์มแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาให้ข้อคิดเห็นมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ จนกระทั่งนำมาทดลองลงข้อมูล เพื่อให้เห็นถึงข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในการลงข้อมูลจริงของเกษตรกร เพื่อให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสม เข้าใจง่าย และเกษตรกรสามารถกรอกข้อมูลได้ด้วยตนเอง จึงควรมีการปรับปรุงให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้ประโยชน์โดยต้องมีความครบถ้วนของช่องรายการที่เหมาะสมกับค่าใช้จ่ายจริงที่เกิดขึ้นแล้ว และยังสามารถตรวจสอบรายละเอียดของค่าใช้จ่าย มีความชัดเจนและครอบคลุมทุกค่าใช้จ่ายได้

จากการเปรียบเทียบผลการใช้คู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมิณรายได้ด้วยตนเอง ทั้งเกษตรกรที่จบระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าและเกษตรกรที่จบระดับประถมศึกษา พบว่า ผลคะแนนมีความแตกต่างกัน ดังนั้น เกษตรกรที่จบระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าสามารถประเมิณรายได้ด้วยตนเองดีกว่าเกษตรกรที่จบระดับประถมศึกษา

ข้อเสนอแนะจากวิจัย

แบบฟอร์มรายรับ-รายจ่ายทางการเกษตรที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วสามารถไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการผลิตต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรนำแบบบันทึกรายรับ-รายจ่ายทางการเกษตรไปทดลองใช้กับเกษตรกรปลูกผักกลุ่มอื่นๆ เพื่อให้แบบบันทึกมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. ควรนำแบบบันทึกรายรับ-รายจ่ายที่ได้นำไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อใช้ในกลุ่มเกษตรกรกลุ่มอื่น เช่น ประมง เลี้ยงสัตว์

เอกสารอ้างอิง

- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, รูปแบบบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ การคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ, ม.ป.พ., 2554
- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, โครงการพัฒนาภูมิปัญญาทางบัญชีสู่บัญชีต้นทุนอาชีพ, 2554 (เอกสารอัดสำเนา)
- ชลากร วรณเกษม, การผลิตและการตลาดผักปลอดภัย จังหวัดขอนแก่น, วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2546
- เพ็ญศรี เจริญวานิชและคณะ, รายงานการศึกษาต้นทุนการผลิตและระบบโลจิสติกส์ผักปลอดภัยจากสารพิษจังหวัด ขอนแก่น, ม.ป.พ., 2550
- สมัย เชิงหอม, การพัฒนาการบัญชีครัวเรือน เพื่อการพึ่งพาตนเองของประชาชนหมู่บ้านแอ่ ตำบลพันนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร, สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2554
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)และกระทรวงมหาดไทย, สมุดบันทึกรายรับ-รายจ่ายครัวเรือน, ม.ป.พ., 2554
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ข้อมูลพื้นฐาน เศรษฐกิจการเกษตรปี 2555, เอกสารสถิติการเกษตรเลขที่ 401, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2555
- อารีวรรณ ดันติเศรษฐ, หลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพบัญชีฟาร์ม สำหรับเกษตรกรในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการ พัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา, คุุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์, 2554

ตารางที่ 1 การสร้างคู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเอง (ร่างครั้งที่ 1) จากต้นแบบ 4 แบบ

ลำดับ	เอกสารอ้างอิง	เนื้อหาที่มา	เหตุผล
1	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและกระทรวงมหาดไทย (2550)	1. การอธิบายข้อความและรูปภาพ 2. การใช้สีเส้น 3. ขนาดตัวหนังสือ 4. การประมวลรายได้	เกษตรกรสามารถอ่านและทำความเข้าใจสัญลักษณ์และเนื้อหาภายในเครื่องมือสำหรับเกษตรกรได้ง่ายขึ้นและสามารถประมวลรายรับรายจ่ายของตนเองรายปีได้
2	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2554)	1. การอธิบายวิธีการบันทึกลงในแบบฟอร์ม 2. การยกตัวอย่าง	เป็นการอธิบายแต่ละแบบฟอร์มและช่องรายการที่แตกต่างกันตามรายรับและรายจ่ายของเกษตรกร โดยยกตัวอย่างให้สามารถเข้าใจได้ง่าย
3	อารีวรรณ ดันติเศรฐ (2549)	1. การเขียนบทนำ 2. การเขียนวัตถุประสงค์ 3. นิยามคำศัพท์ 4. การคิดค่าแรงงาน	เป็นบทนำสู่แบบบันทึกรายรับ-รายจ่ายทางการเกษตร จำเป็นต้องทำความเข้าใจกับเครื่องมือสำหรับเกษตรกรนี้ ก่อนลงมือทำการบันทึก
		เกษตรกรและคนในครอบครัว	รายรับ-รายจ่ายทางการเกษตรด้วยตนเอง
4	เพ็ญศรี เจริญวานิช (2554)	1. รูปแบบบันทึกรายรับ-รายจ่ายทางการเกษตร (บัญชีแยกประเภท) 2. การคิดค่าแรงงาน	เกษตรกรสามารถแยกค่าใช้จ่ายตามการแยกประเภทของรูปแบบบัญชีที่สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายรวมทั้งค่าแรงงานตนเองและคนในครอบครัว

ตารางที่ 2 ข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตรและด้านบัญชีในด้านเนื้อหา

ลำดับ	หัวข้อเรื่อง	ข้อเสนอแนะ
1	แบบประเมินรายรับ-รายจ่ายทางการเกษตร	1. ควรแยกแบบฟอร์มรายจ่ายทางการเกษตรและรายรับทางการเกษตรคนละส่วน 2. ไม่ควรทำแบบฟอร์มเป็นบัญชีแยกประเภท เพราะยากเกินไป เนื่องจากแบบฟอร์มนี้เกษตรกรจะเป็นผู้กรอกข้อมูลเอง 3. ควรเพิ่มช่องรายการจำนวนแปลง คิดเป็นเนื้อที่แปลง ช่วงเวลาดังแต่เริ่มผลิตจนถึงสิ้นสุดการใช้จ่าย
2	แบบฟอร์มสรุปรายรับ-รายจ่ายทางการเกษตรรายเดือน	ควรตัดแบบฟอร์มออก เพราะการคิดสรุปรายรับ-รายจ่ายควรเน้นเป็นรายปีจะดีกว่า
3	แบบบันทึกเกี่ยวกับสินทรัพย์ถาวร	ควรตัดแบบฟอร์มออก เพราะไม่เหมาะสำหรับเกษตรกรรายย่อย
4	แบบบันทึกการคิดกำไรขาดทุนทางการเกษตร	ควรตัดแบบฟอร์มนี้ออก เพราะการคิดค่าเสื่อมราคาไม่เหมาะกับเกษตรกร และเก็บส่วนของข้อมูลการปลูกผักไว้
5	แบบบันทึกเกี่ยวกับแรงงาน	ตัดแบบฟอร์มเพราะค่าแรงงานเกษตรกรควรจัดอยู่ในประเภทรายจ่ายไม่ควรเป็นแบบฟอร์มแยกออกมา
6	เพิ่มแบบฟอร์ม	ควรเพิ่มเติมแบบฟอร์มปฏิทินการเพาะปลูก เพราะเกษตรกรจำเป็นต้องวางแผนการผลิตในแต่ละปีก่อน เพื่อให้สามารถมองเห็นภาพรวมค่าใช้จ่ายการเกษตรของปีนั้นๆ ได้
7	การจัดรูปแบบของแบบฟอร์ม	ควรเปลี่ยนแบบฟอร์มแบ่งตามชนิดของพืชและรอบการผลิตเพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้ข้อมูลในการเปรียบเทียบกรณีปลูกพืชชนิดเดียวกันแต่แตกต่างกันในรอบการผลิต

ตารางที่ 3 รายละเอียดข้อคิดเห็นในกลุ่มศึกษานำร่อง (Pilot study)

ประเด็นที่ควรแก้ไข	ประเด็นการปรับปรุง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แบบฟอร์มที่ 1	1. เปลี่ยนสัญลักษณ์การลงข้อมูล	4	57.1
ปฏิทินการปลูกผัก	2. ขยายช่องกรอกข้อมูล	7	100.0
เพิ่มโจทย์	1. เพื่อโจทย์ในการกรอกข้อมูลแต่ละแบบฟอร์ม	4	57.1
	2. ควรมีโจทย์ที่เกี่ยวกับค่าแรงงาน	5	71.4

ตารางที่ 4 ผลการใช้กลุ่มตัวอย่างโดยแยกตามเกณฑ์คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 70

ค่าคะแนน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 70 (ถูกมากกว่าหรือเท่ากับ 21 คะแนน ขึ้นไป)	51	85.0
น้อยกว่าร้อยละ 70 (ถูกน้อยกว่า 21 คะแนน)	9	15.0
รวม	60	100.0

ตารางที่ 5 รายละเอียดข้อคิดเห็นในกลุ่มตัวอย่าง

ชนิดของแบบ ฟอร์ม	ประเด็นการปรับปรุง	จำนวน (คน)	รวม	
			จำนวน (คน)	ร้อยละ
แบบฟอร์มที่ 2	1. จำนวนที่ซื้อ	5	14	23.3
รายจ่ายแยกตาม	2. ขยายความหมายของคำว่าสิ้นสุด	3		
ชนิดผักที่ปลูก	3. เพิ่มหมายเหตุพร้อมยกตัวอย่างของช่อง	6		
แต่ละรอบการผลิต				
แบบฟอร์มที่ 3	1. เพิ่มหมายเหตุพร้อมยกตัวอย่างของ	8	9	15.0
รายรับแยกตาม	ช่องรายการ			
ชนิดผักที่ปลูก	2. ใส่หน่วยของรายการ “ปริมาณ	1		
แต่ละรอบการผลิต	ขาย”และ”ราคาต่อหน่วย”			
แบบฟอร์มที่ 4	1. เพิ่มหมายเหตุ รายได้สุทธิ เท่ากับ	3	4	6.7
รายได้สุทธิแยก	รายรับรวม หักด้วย รายจ่ายรวม			
ตามชนิดผักที่ปลูก	2. ใส่หน่วยบาทของรายการ “จำนวนเงิน”	1		
แต่ละรอบการผลิต				
แบบฟอร์มที่ 5	1. ใส่หน่วยบาทของรายการ “รายได้สุทธิ”	1	2	3.3
รายได้สุทธิตายปี	2. เพิ่มช่องรายการ “รอบการผลิต”	1		

ตารางที่ 6 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อที่มีต่อคู่มืออย่างง่ายสำหรับเกษตรกรปลูกผักเพื่อประเมินรายได้ด้วยตนเอง

ประเด็น	ควรแก้ไขเป็น
การเน้น	การเน้นที่สำคัญให้มีความเด่นชัดมี 6 ส่วน ดังนี้ 1. ชื่อคู่มือ 2. ชื่อหัวเรื่อง 3. ตัวอย่างของการลงบันทึก 4. ชื่อของแบบฟอร์ม 5. หมายเหตุ 6. สูตรการคำนวณ ซึ่งการเน้นกรอบจะทำให้เกษตรกรเกิดการจดจำได้ดีขึ้น
รูปร่างตัวอักษร	ควรเปลี่ยนตัวอักษรจาก Angsana New เป็น TH sarabun
การใช้สี	ควรใช้พื้นหลังโทนสีเขียวมะกอก สีนํ้าตาล และสีเหลือง
การใช้ภาพ	ควรใช้ภาพประกอบหน้าปกและขั้นตอนการจัดทำแบบฟอร์มประเมิน
ประกอบ	รายรับ-รายจ่าย เกี่ยวกับเงินทองเศรษฐกิจ การออมเงินและการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรเกิดความภาคภูมิใจและภูมิใจเกียรติ

ตารางที่ 7 ผลการใช้ของเกษตรกรที่จบระดับประถมศึกษาโดยแยกตามเกณฑ์
ค่าคะแนนมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 70

ค่าคะแนน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 70 (ถูกมากกว่าหรือเท่ากับ 21 คะแนน ขึ้นไป)	35	58.3
น้อยกว่าร้อยละ 70 (ถูกน้อยกว่า 21 คะแนน)	25	41.7
รวม	60	100.0

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบค่าคะแนนระหว่างเกษตรกรที่จบระดับมัธยมศึกษาตอน
ต้นหรือเทียบเท่าและเกษตรกรที่จบระดับประถมศึกษา

เกษตรกรปลูกผักเพื่อ จำหน่าย	จำนวน (คน)	คะแนน เต็ม	ค่า เฉลี่ย คะแนน	S.D.	T-test	P
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า	60	29	23.2	3.8	3.798	0.000*
ระดับประถมศึกษา	60	29	19.7	6.1		

*P < 0.05